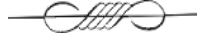

Kristó Gyula (1939–2004)

Megkondult a lélekharang. Nem a valóságban, mert a felkészültségével egyenesen arányos tudósi szerénységet mindig következetesen szem előtt tartó professzort végakarata szerint minden ünnepélyes külsőség, minden hivatalos ceremónia nélkül a legszűkebb családi körben helyezték örök nyugalomra.

Mégis megkondult a lélekharang, megkondult mindazok lelkében, akik ismerték és szerették, akiket a barátságába fogadott, akiket oktatott, akikkel együtt munkálkodott, akiket vezetett és irányított, akikért dolgozott, ha kellett érdekükben fellépett, érvelt, harcolt, akikkel elveit megoszthatta, akikkel együtt dobogott, míg dobogott.

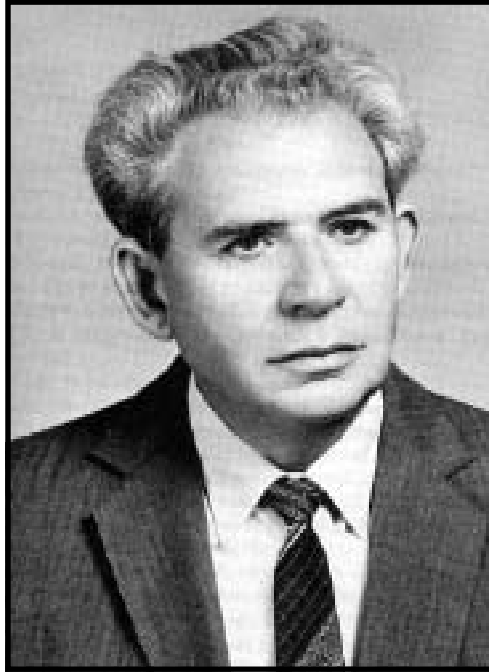
Kristó Gyula Orosházán született 1939. július 11-én egyszerű iparoscsaládból, mint mondani szokta volt, az ország akkor legnagyobb falujának a peremén egy, a nagy-szülei által épített vályogházban nevelkedett, rúgta a rongylabdát az utca porában s csibészkedett hasonló korú társaival. A második nagy világegyeztetést lezáró esztendőben a közeli evangélikus népiskolában kezdte meg tanulmányait, mintegy visszaigazolván a költő szavait: „kunyhóból jó mind, ki a világnak szenteli magát”.

Középiskolai tanulmányait szintén szülővárosában, az akkoriban nagyon is

In memoriam...

frekvenciált Tánacsics Mihály Gimnáziumban végezte. Szeretett tanulni, mégis ezek az évek számára igen keservesen múltak. „Gimnáziumi éveim során be-

tegség betegség után ért – mesélte –, mondhatni többet voltam kórházban, mint iskolában: ezek az évek az életem megmentése és a többszörösen megroppant egészségem helyreállítása jegyében teltek el.” Más lehetőség híján ekkor vált meghatározó szókészségévé a (jegyzetelve) olvasás: sokat és meghatározott rendszer szerint (amelyre magyartanárra szoktatta) olvasott. Ezt a szokását aztán élete végéig megtartotta. Azt is elárulta, hogy ekkoriban – bár minden

tárgyból kiválóan teljesített – két kedvenc tantárgya volt, a magyar és a matematika. A sors hozta úgy, elsősorban a korabeli egyetemek – köztük a szegedi egyetemen is – szigorú szakpár-struktúrája, hogy végül is a történelem felé orientálódott. (A matematikát ugyanis fizikával kellett volna párosítania, így inkább a magyar mellett döntött, amelyet

az általa szintén valamelyest kedvelt történelemmel kapcsolhatott össze.)

Egyetemi évei alatt elhelyezési körlete a József Attila Kollégium egyik szobája lett. A „koleszosok” körében – érthetően, hiszen 1957-et írtak – óriási lendületű, érzelmileg is fűtött politikai viták zajlottak, amelyek figyelmét jobban ráterelték a történelemre. (Az ’56-os események idején is kórházban feküdt, ahonnan csak november végén engedték ki, így a történekről valóságos információi alig lehettek.) Harmadik szakként az orosz választotta, ám azt hamarosan leadta egy másik diszciplína, a latin kedvéért. Magától értetődő ugyanis, hogy az irodalom iránti érdeklődés történeti ismeretek nélkül gyenge lábakon állhat csupán, a hazai irodalomban való elmélyedés pedig megköveteli a nemzeti múlt alaposabb ismeretét is. További indítékairól így vallott: „mi annak idején a szegedi egyetemen Karácsonyi Bélától hallgattuk a középkori magyar történelmet, aki közismerten nagyon jó előadó volt, szuggesztív előadásokat tartott, s azt hiszem, nemcsak engem, hanem sokakat meg tudott győzni arról, hogy a középkort nem szabad egy sötét, megvetésre méltó korszaknak tekinteni”. A magyar középkor kutatásához azonban elengedhetetlen a latin nyelv ismerete, amelynek felvételét Karácsonyi is – aki a középkori latinság kiváló ismerője volt – messzemenően támogatta. A Latin Tanszéken azután olyan rendkívüli tudós egyéniség hatása alá került, mint a klasszika-filológus–régész Szádeczky-Kardoss Samu professzor. Ekkor már egyértelművé vált középkorász elkötelezettsége, diákköri és szakdolgozati témát is e korszakból választott.

Így hozta a sors mondhatnók, erre volt predestinálva? Amikor egyszer azon elmélkedve, hogy a történész feladata kifürkészni valamit, summázni valamit a múlt tapasztalataiból, ami segíthet a jelen problémáinak megoldásában, s jövő méhében alakuló változások kikövetkeztetésében, így feladatköre

nagyban hasonlít a múltbéli táltos, varázsló funkciójára, és feltettem neki a kérdést a „*magus non fit, sed nascitur*” mintájára, hogy vajon történésznek születik e valaki vagy csupán azzá válik, így felelt: „Nyugodt lélekkel állíthatom, hogy történésznek már régen nem születni kell. A történetkutatás mesteriség, amelyet nagyon kemény iskolázás és az eredményeket illető örök elégedetlenség által ösztökélt, egész életen át tartó önképzés árán meg lehet, és ha valaki vinni is akarja valamire e szakmában, akkor meg is kell tanulnia.”

A diploma megszerzése (1962) után könyvtáros és gyakornoki státusban sikerült bennmaradnia az egyetemen. (Engedtessek meg nekem itt egy magánjellegű megjegyzés! A Gyógyszerésztudományi Karról meglovasodva azon szerencsés tanulmányi csoportba kerültem, akikkel Kristó Gyula először szeminarizált. Igaz, akkor még inkább bosszúságára – milyen a diák? –, semmint a barátságára szolgáltam többed-magunkkal rá. Barátságunk csak a következő nyáron, amikor bajai vakációzása közben véletlenül összefutottunk, és hosszan egy jóízűt beszélgettünk, kezdődött. Ekkor beszélt rá arra, hogy fontoljam meg magam is a középkor kutatásában való részvételt. Ősz-szel aztán, nyári megállapodásunkat nem feledve, ő cipelt el Karácsonyi tanár úrhoz – aki akkoriban egyszerűen csak „a Mester” fedőnéven volt közismert – témamegbeszélésre. Mivel én akkortájt a filozófia iránt éreztem különös vonzalmat, kaptam témául a máig is művelt *Szent Gellért kora, élete és művei* témát. Kristó „tanársegéd úr” következetes számonkérése nélkül bizonyára soha nem lettem volna „középkorász”.)

Nem emlékszem, hogy egyetemi éveim alatt egyszer is láttam volna őt könyv, jegyzetpapír és íróeszköz nélkül. Már akkor minden szabad percét kihasználva olvasott, képezte magát, pedig a korabeli egyetemi miliő – kártyacsaták, sakk-partik, sport- és politikai események vég nélküli megvitatása,

baráti összejövetelek, olykor ünnepi dáridók, néha vadászatok, amelyekből igyekezett kimaradni – ennek a foglalatosságának nem igen kedveztek.

Tudományos indulásáról így vallott: „Ese-temben egyszerűen adottság volt, hogy a krónikákból indultam ki. Itt, Szegeden a magyar középkor előadója, mint említettem, Karácsonyi Béla volt, aki elsősorban krónikakutatással foglalkozott, tehát akik nála indultak és vele dolgoztak, azok így vagy úgy, de valamilyen módon mind az elbeszélő forrásokhoz, ezen belül a krónikákhoz eljutó kutatással foglalkoztak. Azt is el kell mondanom, hogy a krónikák hallatlanul fontosak, vallatásuk közben megtanulhatunk egy sor alapvető szakmai dolgot, módszertani fogást, amit talán más területen el sem lehet sajátítani. Ezért aztán nem bánom, hogy éltemből hosszú éveket fordítottam krónikakutatásra, tehát jobbra filológiai jellegű munkálatokra.” Az Anjou-kori elbeszélő források volt tehát az első témakör, amelyből az egyetemi doktorátusa is íródott (ez csak 1967-ben jelent meg a Századokban), s végül is a csúcsot ebben a műfajban *A történeti és politikai gondolkodás elemeinek fejlődése krónikairódmunkában* című kétkötetes kandidátusi értekezése (Szeged, 1968 – a kandidátusi fokozat elnyerése: 1969) jelentette. Bár a témához sohasem lett hűtlen, ezt a közelmúltból is igazolják részint historiográfiai, részint irodalomtörténeti munkái.

Ez a munkálkodás azonban már a kezdetekkor sem volt egysíkú.

Nézzük tovább saját interpretációját: „... egy idő után rá kellett arra jönni, ha én a múltbeli valós életre vagyok kíváncsi, akkor túl kell lépni a krónikákon, előnyben kell részesíteni az okleveleket és más forrásokat.” Volt persze ebben némi lokálpatriotizmus is, hiszen a Békés megyei illetőség indította el Vata lázadása, majd a pogánylázaságok egészének monografikus feldolgozására (1965),

In memoriam...

illetve a 18. századig terjedően a megyei történeti szöveggyűjtemény összeállítására (1967, 1981). A helytörténet, regionális történet kutatása ugyancsak életre szóló feladat volt számára: Tápé, Vésztő, Békéscsaba, Nyíregyháza, Kalocsa stb. vagy a Szeged-monográfia (amelynek főszerkesztője volt) tanúsíthatják ezt. Az egyes vármegyék (Békés, Csongrád stb.) elemzése aztán szintén kinőtte magát *A vármegyék kialakulása Magyarországon* című nagymonográfia (1988) megalkotásához.

Kicsit kalandozva az időben ismét visszatérek a hatvanas évekhez és az oklevelekhez: már ekkor jelent meg tanulmánya az elbeszélő források és az oklevelezés kapcsolatáról, amely elindította Csák Máté és a tartományúri hatalom vizsgálatában, amelyből aztán a területi különkormányzatok létrejöttének és működésének elemzése, majd akadémiai doktori értekezése született (*A feudális széttagolódás Magyarországon*. – A fokozat megszerzése: 1977, a kötet megjelenése 1979).

A korai magyar történet új és fontos forrását vélték egyesek felfedezni a korai helynévanyagban, amelyekre építve óriási, túldimenzionált méretű koncepciók láttak napvilágot gyakran a bizonyosság erejének igényével. Az a szelektív válogatás, amely az egyes elképzelések bizonyításában érvényesült, joggal vetette fel a helynevek forrásértékének a lehető teljes adatbázison történő felülvizsgálatát. Ekkor szervezte meg – és nyelvészeti ismeretei alapján ő volt képes erre – azt a kis munkaközösséget, amely felvállalta és közre is adta két kötetben az exponált helynevek (törzsi, segédnépi, korai személynévi, nemzetségnévi eredetű helynevek) gyűjteményét (1973, 1974), melynek koncepcióit Kristó Gyula egy onomasztikai értekezésben foglalta össze. Ugyancsak elmondhatjuk róla, hogy a nyelvészeti érdeklődés is végig kísérte útján, amint ezt bizonyítja a közelmúltban megjelent segédtudományi tankönyv (szerk. Bertényi Iván, Budapest, 2003) a nyelvészet mint történeti

segédtudomány témájú, általa írt fejezete is tanúsítja.

Az 1970-es évekre a magyar őstörténeti kutatásban számos törésvonal jelentkezett, egyrészt tarthatatlanná vált az a teória, hogy a magyarság „a büdös, halszagú szibériai ugorok közvetlen leszármazottja lenne”, de ugyanakkor bizonyíthatatlansága híján elfogadhatatlannak tűnt a – főként az emigrációban terjedő nézet – legősibb kultúrnéptől (sumérek) vagy más nagy nomád néptől (szarmaták, hunok, avarok) való származtatásunk állítása is. Ekkor szerveződött meg az a Szegedi Őstörténeti Munkaközösség, amely célul tűzte ki a kor színvonalán összegyűjteni minden őstörténetünkre vonatkozatható forrást, s egy kézikönyvet közzé tenni ennek alapján a kutatás mederben tartása végett. A vállalkozás három neves szegedi professzorhoz kötődött (Hajdú P., Róna-Tas A. és Kristó Gy.), de közel félszázán vettünk részt a munkálatokban. Történészként, nyugodtan mondhatjuk, Kristó Gyula – akinek azóta is számos őstörténetünket tárgyazó műve jelent meg – volt a szervezés motorja. (Ebből az őstörténeti kézikönyvből négy kötet készült el, bár megvoltak a tervek továbbépítésére, ismeretlen okok miatt abbamaradt a munka. Az újabb eredményekkel való feldolgozására lásd RÓNA-TAS ANDRÁS: *A bonfoglaló magyar nép*. Budapest, 1996.) Legkorábbi történetünkre a már bizonyosan reánk vonatkozatható források alapján írott Kristó monográfia az 1980-ban napvilágot látott *Levedi törzsszövetségétől Szent István államáig* című kötet.

Az őstörténetünk ilyen vagy olyan koncepcióját eltúlzókkal kapcsolatosan így vélekedett: „Ezek ellen a szó valódi értelmében vett kétfrontos harcot kell folytatni egyfelől azért, mert külső országokban, szomszédos országokban és másutt rendszeresen jelennek meg olyan munkák, amelyek tudatosan meghamisítják a magyar történelmet, kedvezőtlenebb színben akarják feltüntetni

a magyarság múltját, másfelől belföldön és külföldön egyaránt napvilágot látnak olyan munkák is, amelyek a valóságnál kedvezőbb színben óhajtják feltüntetni a magyarságot. Megítélésem szerint mind a kétféle veszély reális veszély, és a történésznek mind a kettővel szemben fel kell lépnie: a magyarság múltbeli szerepének aláértékelésével éppúgy, mint a túlértékelésével. Egyáltalán nem értek egyet azokkal, akik csak az egyik oldalt veszik célba. Én az eddigi munkásságomban nagyon erősen törekedtem arra, hogy ez a kettő együtt jelenjen meg: tehát egyaránt próbáltam polémiát folytatni a magyarság múltját elvitató, a magyarságot történelmi helyzetében degradáló, aláminősítő nézetekkel, de vitatkoztam a hazai „vadregényes” elméletek képviselőivel is.” Ez a csatározást nemcsak az őstörténeti kérdések kapcsán folytatta Kristó Gyula, hanem rendszeres következetességgel 1986 óta számos művében kiállt a román, szlovák, horvát és más, történeti múltunkat igaztalanul támadó történészekkel szemben. Talán a legjelentősebb e témába vágó művére hívjuk fel a figyelmet! Ez a mű *A korai Erdély (895–1324)* (Szeged, 2002), amely megjelent angolul is (*Early Transylvania [895–1324]*. Budapest, Lucidus Kiadó, 2003); és hogy az érdekeltek ne mondhassák, hogy nyelvi okok miatt nem ismerhették meg, a napokban meg fog jelenni románul is. De e témakörbe mélyen belevág az a műve is (*Nem magyar népek a középkori Magyarországon*. Budapest, 2003), amelynek könyvbemutatóján utoljára vett részt a múlt év novemberében, amikor mi még hittük, hogy erős akaratával úrrá tud lenni betegségén, de ő már tudta, ám nagy lelkierővel nem mutatta, hogy közel a vég.

Szerteágazó és mindig alapos forrásbázison nyugvó, a magyarság 9–14. századi történetének szinte egészére kiterjedő munkásságára – bár mi tagadás, sok volt az irigye – fel kellett figyelnie a szakmának. Így aztán az új tizkötetes *Magyarország története* (főszerkesztő Pach Zsigmond Pál) monu-

mentális (ám torzóban maradt) sorozat első kötetében reá bízta a Kálmán király halálától a tatárjárás végezetéig terjedő időszak megírását (megjelent 1984-ben). Azt mondhatni, hogy az említett hat évszázad gazdaság-, társadalom- és művelődéstörténetében csak úgy otthon volt, mint a politikai történetében vagy hadtörténetében, s akár parányi résztemáról írt, akár évszázadokat átfogó összefoglalásokat, munkáját mindig a precízség, pontosság, nagy problémaérzékenység, szakmai és nyelvi igényesség jellemezte.

Legjelentősebb forrásközlése talán a Thuróczy-krónika kritikai kiadása (társszerzővel), amelyhez latin nyelven két óriási kötetben jelentették meg Mályusz Elemér professzorral a műre vonatkozó részletes kommentárjaikat (1985–1988). Szerkesztőként, szerzőként és fordítóként is részt vett számos forráskiadvány életre hívásában. Ez kezdődött a Békés megyei olvasókönyvvel, folytatódott III. Béla, Kun László, Károly Róbert emlékezetével, a magyar honfoglalás és az államalapítás teljes forrásanyagának a magyar nyelvű közreadásával.

Óriási fába vágta fejszéjét a nyolcvanas évek közepén, amikor megszervezte az *Anjou-kori Oklevéltár* kiadványsorozatát, amely az említett korszak okleveles anyagát a teljességre törekedve, regesztázott formában adja közre, s amelynek első kötete (1301–1305) az ő összeállításában látott napvilágot 1990-ben. Azóta másfél tucat kötet jelent meg, amelyből hét kötetet maga gondozott, s nyolcadik felénél hullott ki kezéből a toll. (Egy 1999-ben készült televízióinterjúban mondta, hogy reményei szerint életében kb. nyolc kötetet szeretne elkészíteni, ami sajnos csak részben adatott meg neki.) A sorozat azonban, amelynek első pillanattól fogva főszerkesztője volt, nem áll le halálával, mert akadémiai kutatócsoportot szervezve, jó tanárként gondja volt az utódok kinevelésére is.

Diplomájának megszerzését követően azonnal állást kapott az egyetem Magyar Történeti Tanszékén, ahol azonban fő kollégiumát közel húsz esztendőig nem taníthatta. Közben 1975-ben megszervezte a Történeti Segédtudományok Tanszéki Csoportot, amely aztán, ugyancsak az ő szervezésében 1984-ben önálló tanszékké vált. Akadémiai doktori fokozatának megszerzése után 1978-ban nyerte el a professzori címet, de csak 1983-ban nevezték ki a Középkori Magyar Történeti Tanszék vezetőjévé. (Vele fordult elő az a fura eset, hogy rektorként egy esztendőig beosztott professzor volt tanszékén!) Végig jelentős részt vállalt a szegedi történelemoktatás és történészképzés egészéből. Számatalan bokros teendője mellett sohasem hanyagolta el az érdeklődő hallgatókkal való foglalkozást, a diákköri dolgozatot vagy diplomamunkát írók segítségét, irányítását. A hozzá kapcsolódó, érdeklődő hallgatók érdekében szervezte meg a medievalisztika specializációt (minor szakként), amelyből azután kinőtt vezetésével a PhD-doktori iskola, középkor-kutatásból az első Magyarországon.

Néhány kollégából, az egykori tanítványokból és az éppen akkor keze alatt képződő középkorász növendékekből szervezte meg több mint húsz éve a Szegedi Középkorász Műhelyt, amely összefogta/összefogja a korszak iránt érdeklődő kutatókat, s amely kiadványával a „Szegedi Középkor-történeti Könyvtárral” (amelyből eddig húsz kötet jelent meg) a publikációs lehetőséget is biztosította számukra. Fáradhatatlan, soha nem lankadó szervezőmunkájának köszönhető, hogy Szeged a magyar középkor kutatásának egyik igen jelentős bázisává vált. Tanítványai számosan az ország legkülönbözőbb pontjain tevékenykedve öregbítették az általa szervezett műhely hírnevét, nem véletlen tehát, hogy 2002-ben a pécsi egyetem „Doctor Philosophiae Honoris Causa” címmel ismerte el segítségét.

Sokoldalú képzettsége és ezen szerzteága-zó ismereteinek alkotó felhasználása miatt polihisztorként tisztelték, amit ő – közmondásos szerénységével – rendre elhárított. Pedig a történelemben, középkori latinságban, a mikrofilológiában, a nyelvészetben, régészetben, néprajzban, irodalomtudományban stb. egyaránt otthonosan mozgott. A kutatásban esküdött az ún. komplex módszerre, amely nélkül az egykori élet teljességének megismerése lehetetlen, de vallotta, hogy egy-egy téma kutatásában minden tudományágnak el kell jutnia önállóan lehetőségei végső határáig, s csak ezt követően szabad eredményeit összevetni más szakmák elért eredményeivel. Önmagát az általa használt terminussal „reáltörténésznek” tartotta, azaz szemben azokkal, akik a történeti adatokban mazsolázva ideájukhoz (konceptiójukhoz) keresnek bizonyítékokat, ő az adatfeltárás lehető teljességére építve az egykori valóságra (realitásra) próbált következtetni. Meggyőződéssel vallotta, hogy a jó kutatónak szeretnie kell a szakmát és ezért áldozatokat is kell hoznia, de elengedhetetlen a szakma alapos ismerete és a rendszeres szakmai tájékozódás is, ugyanakkor alaposan ismerni kell azokat a forráskritikai és tudományos módszertani tényezőket is, amelyek valós eredményekre vezethetnek, (Éppen ezért favorizálta a latintanulást és a segédtudományokban való alapos kiképzést.) Jó diplomáciai érzékkel mindenféle szakmai párbeszédnek híve volt azzal a megszorítással, hogy a bizonyítható tényeket szigorúan külön kell választani a hipotézisektől és a bizonyíthatatlan vélekedésektől. Ezeknek az elveknek az alapján alkotott és hozott létre olyan hatalmas életművet, ami párját ritkítja: haláláig százegy könyve jelent meg (és néhány még kiadásra vár), több mint hatszáz tudományos cikket, tankönyveket, ismeretterjesztő munkákat írt, számos művet szerkesztett, szívesen dolgozott társszerzőkkel is, ha erre mód nyílt. Azt sem szabad elfelejteni, hogy a legújabb

kutatásokat tartalmazó művei közül nem egy idegen (angol, német, francia) nyelven is megjelent.

Évtizedeken át részt vállalt a tudományos minősítésben, a Magyar Tudományos Akadémia és a Szegedi Akadémiai Bizottság, a Magyar Történelmi Társulat Csongrád Megyei és Szegedi Csoportja munkájában, az általa szerkesztett kiadványokon túl szerkesztőbizottsági tagja volt a Századok és a Történelmi Szemle folyóiratoknak, a Dél-alföldi Évszázadok könyvsorozatának is. Munkássága elismeréseképpen 1998-ban az Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjává választották.

Pedig nem volt könnyű dolga, amikor a számos fővárosi meghívás ellenére – tisztában lévén döntése minden hátrányával – megmaradt „vidéki tudósna” azzal az elszánással, hogy bebizonyítsa: Szegeden is lehet színvonalasan művelni a magyar középkor kutatását. És nemcsak Szegeden, hanem Szegedért is dolgozott, amit a város számos kitüntetéssel honorált: 1993-ban Szeged Város Alkotói Díjával, 1996-ban a Szegedért Alapítvány Tudományos Díjával, végezetül pedig 1998-ban Szeged Díszpolgárává választva ismerte el a város érdekében kifejtett erőfeszítéseit. Többször említette, hogy ezekre a legbüszkébb, pedig más jelentős kitüntetésekben is részesült az idők folyamán, így: 1981-ben megkapta Az 1300 éves Bulgáriáért adományozott kitüntetést, 1985-ben a Munka Érdemrend Arany Fokozatát, 1986-ban a Kun Géza-díjban, 1994-ben Szent-Györgyi Albert-díjban, 1994-ben Csongrád Megye Alkotói Díjában, 1995-ben pedig Szűcs Jenő-díjban részesült.

Számos vagy inkább megszámlálhatatlan szakmai és közéleti tevékenységet vállalt, amelyek közül nem hagyhatjuk említés nélkül az egyetem irányításában játszott szerepét: 1977–1979 között a Bölcsészettudományi Kar prodékánja, 1979–1982 viszonylatában a szegedi egyetem prorektora volt,

1982–1985 rektorságának időszaka, majd 1987–1990 időintervallumában a kar dékánja tisztét töltötte be, de állt a Történelem Tanszékcsoport, majd Történeti Intézet élén is, s másfél évtizedig vezette a Középkori (1989-től Középkori és Kora Újkori) Magyar Történeti Tanszéket.

Nem lenne teljes a róla alkotott kép, ha mindehhez nem tennénk hozzá, hogy ez a sokoldalú feladatvállalás sohasem ment a magánélet rovására: „Szeretek kirándulni, nagyokat sétálni, próbálok lépést tartani a kortárs szépirodalommal, rendszeresen járok futballmeccsre, vannak barátaim” – vallotta. Példás családi életet élt, s feleségével, aki a biztos háttérrel biztositotta számára, három gyermeket felnevelt, ami szintén nem kis teljesítmény a mai világban. Talán nem szentségtörés a gyermekek iránti hajlandóságáról elmondanom egy anekdotát: picike leánnyal egyszer valami munkát vittünk

„Gyuszi bácsinak”. Leánykám szokatlanul hallgatólag volt, csak hazafelé derült ki ennek oka: számára az, hogy „Gyuszi” semmit sem mondott, ő „Nyuszi bácsinak” értette a nevet, és roppant módon csalódott, hogy nem egy valódi zakós, nyakkendőös nyúlápó fogadta. Ezt elmeséltem neki, aztán el is felejtettem. Évekkel később egy pesti konferenciáról, amelyen együtt vettünk részt, küldeni akartam leányaimnak egy tréfás képeslapot. Mikor megírtam, elkérte, s karakterisztikus betűivel alá kanyarintotta: „Nyuszi bácsi”. Ez a lap máig legkedvesebb emlékeink közé tartozik.

Azt, hogy halála mekkora veszteséget jelent, még felmérni sem tudjuk: veszteséget a családnak, barátoknak, a tudománynak, az egyetemnek, az országos és helyi közéletnek, a tanítványoknak, a képzésnek... Csak megtört szívvel sóhajtok: „Requiescat in pace”.

SZEGFŰ LÁSZLÓ

KRISTÓ GYULA PROFESSZOR ÚR EMLÉKÉRE

Rendkívül megrázó annak az embernek a halála, aki oly sok történelem és medievisztika szakos hallgatót inspirálni tudott karizmatikus és nagyszerű tanári egyéniségével. Én, személy szerint is rengeteg kedvet és ösztönzést kaptam kiválóan megtartott, színvonalas előadásain, amelyek minden alkalommal le tudták kötni az összes jelenlevő figyelmét, még az órákon álmódzó szemű hallgatókra is hatással volt.

Engem is többek közt az ő órái és a rendkívüli tudományos igényességgel megírt könyvei készítettek arra, hogy mélyebben és behatóbban foglalkozzak a középkori magyar történelemmel, ezért vettem fel azt a szakot, amit Ő alapított a Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán, a medievisztika minor szakot. Munkái közül

különösen kiemelném az általa szerkesztett *Szegedi Középkorász Műhely* kiadványait, amelyek kincsnek tekinthetők abból a szempontból is, hogy az olvasó primer forrásokkal is megismerkedhet. A diákok nagy haszonnal tudják forgatni könyveit, és ezek által a középkori magyar történelmet több aspektusból is tudják vizsgálni. Itt megemlíteném professzor úr munkáinak gazdag tárházából a *Korai magyar történeti lexikont*, az *Anjou-kori oklevéltárat*, és a *Magyar historiográfia* című művét. A minor szak, és a Magyar Medievisztikai Kutatócsoport elindításával, illetve a középkortörténeti doktori iskola megalapításával Neki köszönhetjük, hogy a középkor iránt érdeklődő fiataloknak lehetőségük van a középkorász szakma beható és tudományos művelésére is.

A többi hallgató nevében is mondhatom, hogy sokat köszönhetünk a professzor úrnak, és hálával tisztelgünk emléke előtt.

Kiadványainkat ajánljuk

PERBÍRÓ JÓZSEF
1956 Szegeden – emlékeimben
(Életrajzi írások)

Perbíró József a Szegedi Tudományegyetem Állam és Jogtudományi Karának dékánhelyettese volt. Mint vezető elnök részt vett a MEFESZ alakuló ülésén. A kötet a forradalmi Szeged polgármestere (a Városi Forradalmi Nemzeti Bizottság elnöke) életrajzi írásainak második, bővített, javított, fotó- és dokumentummelléklettel ellátott, reprezentatív formátumba szerkesztett kiadása.

PERBÍRÓ JÓZSEF
1956 Szegeden
emlékeimben

ZAKAR PÉTER
Az Esztergomi Érsekség 1848/49-ben

A szerző arra vállalkozott, hogy zömében publikálatlan levéltári források alapján elemezze a főegyházmegye helyzetét a polgári forradalom időszakában. Könyve megismer-tet az érsekség kormányzatával, papságának a forradalomban és a szabadságharcban játszott szerepével, a főegyházmegye gazdaságával, majd a szabadságharc leverését követő megtorlásnak az intézkedéseivel.

Zakar Péter munkája nem pusztán a szakmai közönség számára nyújt újdonságo-kat. A kötetben megdöbbentő emberi sorsokat, továbbá egyház és magyarság, egyház és libe-ralizmus mindnáiig sokat vitatott kapcsola-tát követheti nyomon az olvasó.

A nemzetiségi kérdés Kossuth és kortársai szemében

Legújabb kiadványaink megrendelhetők szerkesztőségünkben. Tel.: 06 62/544-759